

Komentari Hrvatskog Telekoma d.d. u okviru javne rasprave o izmjeni regulatorne obveze transparentnosti u odnosu na rokove dospijeća plaćanja, aktivaciju instrumenata plaćanja i privremenu obustavu pružanja usluge

listopad 2010.

S obzirom da su pojedini operatori elektroničkih komunikacija zatražili od Hrvatske agencije za poštu i elektroničke komunikacije (dalje: HAKOM) izmjenu regulatorne obveze transparentnosti u odnosu na postupak naplate potraživanja i obustavu pružanja usluga određene Hrvatskom Telekomu d.d. (dalje: HT) kao operatoru sa značajnom tržišnom snagom na tržištu započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koje se pruža na fiksnoj lokaciji, tržištu završavanja (terminacije) poziva u određenu javnu komunikacijsku mrežu koje se pruža na fiksnoj lokaciji, tržištu veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni ili potpuni izdvojeni pristup) na fiksnoj lokaciji, tržištu veleprodajnog širokopojasnog pristupa te tržištu završavanja (terminacije) poziva u vlastitu pokretnu javnu komunikacijsku mrežu (dalje: Tržišta) odlukama o analizi Tržišta od 17. srpnja 2009. godine (klasa: 344-01/09-01/1072, ur.br: 376-11-09-01; klasa: 344-01/09-01/1070, ur.br: 376-11-09-1; klasa: 344-01/09-01/1080, ur.br: 376-11-09-01; klasa: 344-01/09-01/1079, ur.br: 376-11-09-01; klasa: 344-01/09-01/1078, ur.br: 367-11-09-01) te s obzirom da je u ovom postupku otvorena javna rasprava o prijedlogu konačne odluke HAKOM-a, HT, koristeći mogućnost davanja mišljenja na spomenuti prijedlog odluke, u otvorenom roku dostavlja sljedeće komentare.

- Nadležnost HAKOM-a za propisivanje rokova dospijeća plaćanja, rokova aktivacije instrumenata osiguranja plaćanja i privremene obustave pružanja usluge

Člankom 5. stavak 1. te člankom 7. stavak 1. Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN 73/08; dalje: ZEK) propisano je da je HAKOM nacionalna regulatorna agencija za obavljanje regulatornih i drugih poslova „u okviru djelokruga i nadležnosti propisanih ovim Zakonom“. Vezano uz isto, HAKOM je po utvrđenju nedostatne djelotvornosti tržišnog natjecanja na određenom mjerodavnom tržištu elektroničkih komunikacija, a u skladu sa člankom 56. ZEK-a, ovlašten odlukom o određivanju operatora sa značajnom tržišnom snagom odrediti istom, između ostalog, i obvezu transparentnosti.

Sadržaj obveze transparentnosti propisan je, pak, člankom 58. ZEK-a, koji HAKOM-u daje ovlast da naloži određenom operatoru sa značajnom tržišnom snagom da:

1. učini javno dostupnim određene podatke, kao što su to primjerice računovodstveni podaci, tehničke specifikacije, mrežne značajke, rokove i uvjete ponude i uporabe te cijene,
2. objavi standardnu ponudu na temelju koje operatori neće biti obvezni plaćati dodatne troškove koji nisu nužni za pružanje zatražene usluge, te
3. daje tuženiku ovlast da provodi postupak izmjene standardne ponude u svrhu provedbe regulatornih obveza koje određuje u skladu sa ZEK-om.

HAKOM je navedene obveze, propisane člankom 58. ZEK-a, kao sastavni dio obveze transparentnosti, i propisao HT-u odlukama o analizi Tržišta od 17. srpnja 2009. godine.

Međutim, HAKOM je HT-u, propisujući u sklopu obveze transparentnosti uvjete obveznopравnih odnosa između HT-a kao prodavatelja usluga i operatora kao kupaca istih, odnosno propisujući rokove dospijeca plaćanja te mehanizam i rokove aktivacije instrumenata osiguranja plaćanja u slučaju kašnjenja sa plaćanjem isporučenih usluga, utvrdio sadržaj uvjeta pod kojima je tužitelj ovlašten pružati usluge.

U tom smislu, članak 58. ZEK-a, koji utvrđuje sadržaj obveze transparentnosti ovlašćuje HAKOM naložiti operatoru sa značajnom tržišnom snagom jedino gore navedene obveze pod 1 i 2 (učiniti javno dostupnim određene informacije, objaviti standardnu ponudu) te ovlašćuje HAKOM da provodi postupak pod točkom 3 gore (izmjene standardne ponude), međutim, a kako to nedvojbeno proizlazi iz zakonskog teksta članka 58. ZEK-a, spomenuti članak ne bi davao HAKOM-u ovlast utvrđivati sadržaj standardne ponude.

Nastavno na navedeno, stajališta smo kako rokovi koji su predmet izreke prijedloga rješenja HAKOM-a koje je u ovom postupku stavljeno na javnu raspravu, ne bi trebali biti predmet regulacije od strane HAKOM-a.

- Zahtjev operatora za produljenjem rokova dospijeca plaćanja

Zahtjevi pojedinih operatora za produljenjem rokova dospijeca plaćanja isključivo u odnosu na HT iz razloga u gospodarstvu prisutne recesije, a temeljem kojih zahtjeva je pokrenut postupak u kojem je donesen prijedlog rješenja na koji se očitujemo u ovoj javnoj raspravi, pokazuju se upitnima budući da je recesija pogodila sve operatore na tržištu, uključujući i HT.

Isto je vidljivo iz objavljenih HT-ovih kvartalnih rezultata. Naime, podaci za 30. lipnja 2010. godine govore o smanjenju prihoda za 3,9 % te neto dobiti za 24,7 %.

Štoviše, iz obrazloženja prijedloga rješenja koje je predmet ove javne rasprave nije razvidno koje su okolnosti nastale na Tržištima, a koje bi opravdavale produljenje rokova u sklopu postupka naplate potraživanja jedino i isključivo u odnosu na HT.

Dodatno, a vezano uz zahtjev operatora za produljenjem rokova dospijeca plaćanja, skrećemo pozornost kako „*Plan provedbenih aktivnosti programa gospodarskog oporavka*“ Vlade Republike Hrvatske od 6. svibnja 2010. godine predviđa održavanje rokova plaćanja od 60 dana te uvođenje rokova plaćanja od 45 dana od 1. siječnja 2011. godine. Isto je propisano kao mjera oživljavanja, odnosno poticanja likvidnosti cjelokupnog gospodarstva, slijedom čega bi produljenje rokova dospijeca plaćanja u odnosu na obveze prema HT-u išlo upravo u protivnom smjeru.

U tom smislu želimo istaknuti da su u većini europskih država rokovi plaćanja na predmetnim tržištima u odnosu na usluge ispostavljene od strane operatora sa značajnom tržišnom snagom upravo 30 dana. Tako je, primjerice, u Sloveniji, Belgiji, Finskoj, Slovačkoj, Cipru i Grčkoj, dakle državama koje su jednako, a pojedine i više nego Hrvatska, pogođene recesijom. Slijedom navedenog, produljenjem rokova dospijeca plaćanja na predmetnim

tržištima u odnosu na HT, HAKOM bi odstupao od postojeće prakse ostalih europskih država.

Također skrećemo pozornost na odredbu članka 174. Zakona o obveznim odnosima (NN 35/05, 41/08) koji u stavku 1. predviđa rok od 30 dana za ispunjenje novčane obveze kod trgovačkih ugovora, ukoliko rok nije predviđen samim ugovorom. Stavkom 2. istog članka predviđeno je pak da je ništetna odredba trgovačkog ugovora kojom bi bio ugovoren duži rok od 30 dana za ispunjenje novčane obveze, ako bi na temelju okolnosti slučaja, a poglavito trgovačkih običaja i naravi predmeta obveze, proizlazilo da je tako ugovorenim rokom ispunjenja, suprotno načelu savjesnosti i poštenja, prouzročena očigledna neravnopravnost u pravima i obvezama ugovornih strana na štetu vjerovnika.

Slijedom navedenog, budući da bi produljenjem rokova dospijeća plaćanja na predmetnim tržištima došlo do očigledne neravnopravnosti između HT-a i ostalih operatora kao HT-ovih ugovornih strana, uz korištenje argumentacije recesije koja je u jednakoj mjeri pogodila sve operatore na tržištu elektroničkih komunikacijskih usluga, predloženu mjeru smatramo upitnom i sa stajališta općih obveznopравnih propisa. To poglavito imajući u vidu da su u načelu dospijeća plaćanja operatora na maloprodajnoj razini 30 dana te da stoga ne postoji opravdani ekonomski razlog za produljenje roka dospijeća plaćanja na veleprodajnoj razini, a svakako ne samo u odnosu na HT.

Imajući u vidu navedeno, HT bi produljenjem rokova dospijeća plaćanja za usluge ispostavljene na predmetnim tržištima bio doveden u diskriminatoran položaj u odnosu na ostale operatore te bi ujedno bio stavljen u poziciju posrednog financiranja cjelokupnog tržišta elektroničkih komunikacija.

- Produljenje roka nakon kojeg HT može primijeniti postupak naplate potraživanja iz dostavljenih instrumenata osiguranja plaćanja i roka nakon kojeg HT može privremeno obustaviti pružanje usluge sa 30 na 60 dana od zaprimanja pisane opomene (točka 1. izreke prijedloga rješenja koje je predmet ove javne rasprave)

Važno je istaknuti da je postupak naplate potraživanja HT-a odlukama na Tržištima definiran na način da se sastoji od nekoliko faza koje slijede jedna nakon druge.

Tako je najprije predviđen period redovne naplate potraživanja na način da je rok dospijeća plaćanja računa 30 dana od dana slanja računa. Ukoliko operator ne podmiri račun u navedenom periodu, HT šalje pisanu opomenu po isteku roka dospijeća. Nakon toga, po isteku 30 dana od zaprimanja pisane opomene tijekom kojeg roka operator nije podmirio svoja dospjela i nesporna dugovanja, HT je u mogućnosti primijeniti postupak naplate potraživanja iz dostavljenih instrumenata osiguranja plaćanja. Kao krajnja mjera do koje dolazi tek ukoliko se HT ne može naplatiti iz instrumenata osiguranja plaćanja, a operator nije dostavio ili obnovio odgovarajući instrument osiguranja plaćanja, predviđena je mogućnost privremene obustave pružanja usluge.

Dakle, privremena obustava pružanja usluge predviđena je kao krajnja i najotegotnija mjera slijedom čega je razvidno da je i rok nakon kojeg je istu moguće primijeniti u praksi i po

svojoj prirodi uvijek dulji od roka dospijeća i roka nakon kojeg je moguće primijeniti postupak naplate iz instrumenata osiguranja plaćanja. Dakle, rok nakon kojeg je moguće privremeno obustaviti pružanje usluge i rok nakon kojeg se može primijeniti postupak naplate potraživanja iz dostavljenih instrumenata osiguranja plaćanja logički su i pravno nužno razdvojivi.

Slijedom navedenog, a budući da je rok nakon kojeg HT ima pravo primijeniti postupak naplate potraživanja iz dostavljenih instrumenata osiguranja plaćanja zaseban rok u odnosu na rok nakon kojeg HT ima pravo privremeno obustaviti pružanje usluge, smatramo kako produljenje roka nakon kojeg HT ima pravo privremeno obustaviti pružanje usluge ne povlači za sobom nužno i produljenje roka nakon kojeg HT ima pravo primijeniti postupak naplate potraživanja iz dostavljenih instrumenata plaćanja.

Štoviše, obrazloženje produljenja roka nakon kojeg HT ima pravo privremeno obustaviti pružanje usluge temelji se na očuvanju održivog tržišnog natjecanja budući da se radi o mjeri koja direktno pogađa poslovanje operatora kroz nemogućnost pružanja usluga krajnjim korisnicima istog, dok se isto obrazloženje ne može primijeniti na produljenje roka nakon kojeg HT ima pravo primijeniti postupak naplate potraživanja iz dostavljenih instrumenata osiguranja plaćanja. Naime, aktivacija instrumenata osiguranja plaćanja je isključivo mjera ostvarivanja naplate dospjelih a neplaćenih potraživanja vjerovnika koja ne bi trebala imati reperkusije na pružanje usluga krajnjim korisnicima.

Dakle, budući da je razvidno da je rok nakon kojeg HT ima pravo primijeniti postupak naplate potraživanja iz dostavljenih instrumenata plaćanja zaseban rok u odnosu na rok nakon kojeg HT ima pravo privremeno obustaviti pružanje usluge te s obzirom da iz obrazloženja prijedloga rješenja HAKOM-a ne proizlazi argumentacija za produljenje roka nakon kojeg HT ima pravo primijeniti postupak naplate potraživanja iz dostavljenih instrumenata plaćanja, isto produljenje smatramo posebno neopravdanim.

Nadalje, postojeće obveze operatora korisnika standardnih ponuda na Tržištima praktično dovode do plaćanja usluga ispostavljenih od strane HT-a u roku od 60 dana od dana slanja računa. Navedeno proizlazi iz činjenice da je kao najraniji mogući rok nakon kojeg postoji mogućnost privremene obustave pružanja usluge od strane HT-a, a iz razloga nepodmirenja dugovanih i nespornih računa od strane operatora korisnika, predviđeno 30 dana od dana zaprimanja pisane opomene upućene operatoru korisniku nakon isteka roka dospijeća. Drugim riječima, uzimajući u obzir datume izdavanja računa definirane standardnim ponudama, financijska izloženost HT-a već u ovom trenutku (prije donošenja privremenog rješenja u ovom postupku 25. svibnja 2010. godine) praktično traje tri i pol mjeseca (uključivo mjesec u kojem je usluga pružena).

Imajući u vidu kako u odlukama o analizi Tržišta iz 2009. godine nije propisano pokriće ukupne financijske izloženosti HT-a instrumentima osiguranja plaćanja te je određeno da operator korisnik nije dužan dostaviti instrumente osiguranja plaćanja ukoliko u razdoblju od jedne godine od dana sklapanja ugovora o predmetnoj usluzi uredno podmiruje svoje obveze, dodatno se povećava financijska izloženost i rizik naplate koji HT snosi.

U tom smislu, produljenje roka nakon kojeg je HT ovlašten aktivirati instrumente osiguranja plaćanja sa 30 na 60 dana dodatno produljuje financijsku izloženost HT-a na četiri i pol mjeseca (uključivo mjesec u kojem je usluga pružena), a da se HT-u pritom ne osigurava dodatna zaštita postojećih potraživanja.

Naime, produljenjem roka nakon kojeg HT ima pravo privremeno obustaviti pružanje usluge te roka nakon kojeg HT ima pravo primijeniti postupak naplate potraživanja iz dostavljenih instrumenata osiguranja plaćanja vjerovnika se obvezuje da uslugu pruža čak 60 dana od isteka roka dospijeca za usluge pružene u prethodnom mjesecu, a da u predmetnom periodu nema mogućnost naplatiti se iz dostavljenih instrumenata osiguranja plaćanja niti obustaviti pružanje usluge za koju mu nije namireno dospjelo i nesporno potraživanje. Štoviše, HT nema niti mogućnost ograničenja obujma pružanja usluge za koju postoje nepodmirena dospjela i nesporna dugovanja već može biti dužan operatoru korisniku pružati istu uslugu u povećanom obujmu neovisno o postojanju nepodmirenih potraživanja za isporučene usluge u ranijim mjesecima.

Slijedom navedenog, ukoliko se konačnim rješenjem u ovom predmetu rok nakon kojeg HT ima pravo primijeniti postupak naplate potraživanja iz dostavljenih instrumenata osiguranja plaćanja roka te rok nakon kojeg HT ima pravo privremeno obustaviti pružanje usluge produlje na 60 dana, tada HT smatra da je predmetno konačno rješenje nužno nadopuniti odredbama kojima bi HT osigurao svoju ukupnu financijsku izloženost u trajanju od četiri i pol mjeseca.

U tom smislu smatramo da je nužno konačnim rješenjem definirati da je operator korisnik neke od usluga na Tržištima dužan dostaviti bankarsku garanciju. Predmetna bankarska garancija bi morala, a radi podizanja kvalitete predmetnog instrumenta osiguranja plaćanja, pokrivati iznos dvomjesečnog potraživanja HT-a prema operatoru korisniku na predmetnom Tržištu. Smatramo da bi ovakva obveza ujedno išla u prilog operatorima korisnicima budući da bi HT mogao naplatiti svoja potraživanja pomoću bankarske garancije bez potrebe za aktivacijom zadužnice, a čime bi se operatorima osigurao kontinuitet u poslovanju.

- Ispravka omaške u prijedlogu rješenja

U točki I. izreke prijedloga rješenja koje je predmet ove javne rasprave pogrešno se označava tvrtka Hrvatskog Telekoma d.d. kao HT-Hrvatski Telekom d.d. te se predlaže isto ispraviti.